

УДК 378.1:811.133.1 – 9

Вікторія Лучкевич, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри романської філології та компаративістики
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ВНЕСОК БЮРО З НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ Й КУЛЬТУРИ ЗА КОРДОНОМ У РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОГО МОВНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ФРАНЦІЇ

Стаття присвячена дослідженню організації й діяльності Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном, з'ясуванню його внеску у формування мовно-освітньої політики Франції. Встановлено, що пріоритетними напрямками діяльності Бюро на сучасному етапі є: організація зимових і літніх стажувань для викладачів французької мови; розвиток методики викладання французької мови як іноземної; розробка й видання нової методичної літератури; теоретичне обґрунтування ефективних методів навчання французької мови для різних цільових груп.

Ключові слова: Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном, мовна освіта, мовно-освітня політика, мовні стажування, методи навчання.

Лит. 12.

Викторія Лучкевич, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры романской филологии и компаративистики
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ВКЛАД БЮРО ПО ОБУЧЕНИЮ ФРАНЦУЗСКОМУ ЯЗЫКУ И КУЛЬТУРЫ ЗА РУБЕЖОМ В РАЗВИТИЕ ВНЕШНЕГО ЯЗЫКОВО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА ФРАНЦИИ

Статья посвящена исследованию организации и деятельности Бюро по обучению французского языка и культуры за рубежом, выяснению его вклада в формирование культурно-образовательной политики Франции. Установлено, что приоритетными направлениями деятельности Бюро на современном этапе являются: организация зимних и летних стажировок для преподавателей французского языка; развитие методики преподавания французского языка как иностранного; разработка и издание новой методической литературы; теоретическое обоснование эффективных методов обучения французскому языку для разных целевых групп.

Ключевые слова: Бюро по обучению французского языка и культуры за рубежом, языковое образование, культурно-образовательная политика, языковые стажировки, методы обучения.

Viktoriya Luchkevych, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Romance Philology and Comparativistics Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE CONTRIBUTION OF BUREAU OF TEACHING OF FRENCH LANGUAGE AND CULTURE ABROAD IN THE DEVELOPMENT OF FRANCE EXTERNAL LANGUAGE AND EDUCATIONAL SPACE

The article is devoted to the research of the organization and activities of the Bureau of teaching of French language and culture abroad, finding out its contribution to the formation of language and education policy in France. It has been revealed that the priority areas of the activity of Bureau at the current stage are: the organization of winter and summer trainings for teachers of French language; the development of methodology of teaching French as a foreign language; the publication of new methodological literature; the theoretical argumentation of effective methods of teaching French for different target groups.

Keywords: the Bureau of teaching of French language and culture abroad, the language education, the language and educational policy, the language training, training methods.

Актуальність дослідження. Сучасні глобалізаційні реалії демонструють необхідність володіння людиною хоча б однією іноземною мовою як інструментом міжкультурної комунікації та міжнародного співробітництва. Відтак, мовна освіта постає ключовою ланкою у світових інтеграційних

процесах. Знання іноземної мови й культури полегшує міжетнічне спілкування, сприяє мобільності молоді, їх соціальному й професійному зростанню, відкритості світові, допомагає відчути трансформаційні зміни та легше адаптуватися до них.

Зазначимо, що мовна освіта є пріоритетом

держави і віддзеркалює її як внутрішню, так і зовнішню мовну політику. В Європейському Союзі питання мовної політики знайшло своє відображення у концепції мультилінгвізму, основоположними принципами якої є збереження мовної різноманітності та сприяння громадянам Євросоюзу в оволодінні іноземними мовами і культурами [7]. Водночас мовна політика будь-якої країни базується на збереженні та розвитку національної мови, її поширенні за межами держави, що регламентується на законодавчому, інституційному, суспільному рівнях. До таких країн відносимо і Францію, яка веде послідовну мовну політику щодо збереження національної мови та популяризацію французької мови й культури у світі через активну провітницько-освітню діяльність різноманітних державних й суспільних організацій. Серед останніх можемо назвати Альянс Франсез (Alliances françaises) і Французькі інститути (Instituts français), що функціонують у різних країнах світу, Університетську агенцію Франкофонії (Agence universitaire de la Francophonie), яка має на меті співробітництво між вищими навчальними закладами та науковими інститутами, де використовується французька мова для навчання, роботи чи спілкування, а також Міжнародний центр педагогічних досліджень (Centre international d'études pédagogiques), інтегральною складовою якого є Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном (Bureau pour l'enseignement de la langue et de la civilisation françaises à l'étranger (BELC).

Аналіз основних досліджень та публікацій. Питання мовної освіти в Україні в контексті євроінтеграції вивчали В. Горбатенко, Р. Гришкова, О. Кузнецова, О. Любашенко [4], Л. Рудакова, Г. Півняк, С. Свіжевська та ін. Європейська мовно-освітня політика була предметом дослідження С. Диркач, І. Ломакіної [1], В. Махінова, І. Найдонова, О. Осової, В. Пашкова, Л. Пуховської О. Перушкової [5], О. Смирнової та ін. Праці В. Базуріної, Л. Вікторової, М. Гладченко, О. Голопок, О. Зіноватної, М. Олійник, М. Тадеєвої [6], І. Шкелебей присвячено дослідженню формуванню та розвитку мовної освіти у країнах Європи та Америки зокрема й Франції. Проте питання вивчення досвіду французьких організацій у поширенні мовно-освітньої політики Франції, популяризації французької мови як іноземної за кордоном не була предметом спеціального дослідження.

Мета статті – проаналізувати освітню діяльність Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном та виявити його внесок у розвиток мовної освіти Французької Республіки.

Виклад основного матеріалу. Зовнішня мовно-освітня політика Франції на сучасному етапі підтримується діяльністю різних міжнародних організацій, в яких пріоритетна роль відводиться французькій мові як основному засобу міжкультурної комунікації, освітньої й наукової співпраці [2, 151]. Всі вони входять до Міжнародної організації Франкофонії та виконують певні специфічні функції. Однак всі вони пройшли тривалий шлях становлення, реорганізації, інституалізації, реформування, зробивши значний внесок у популяризацію французької мови і культури на міжнародній арені у певний проміжок часу.

Зупинимось більш детально на вивченні діяльності Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном. Створення Бюро припадає на 1959 рік, коли Гі Капелль (Guy Capelle) запропонував тогочасному начальнику Головного управління з справ культури та технічного співробітництва при Міністерстві закордонних справ Роже Сейду (Roger Seydoux) створити орган, головним завданням якого була б підготовка вчителів французької мови як іноземної – Бюро з питань науки і зав'язків для навчання французької мови у світі (Bureau d'études et de liaison pour l'enseignement du français dans le monde (BEL). Поряд із іншою новоствореною організацією, Науково-освітнім центром для поширення французької мови (Centre de recherche et d'étude pour la diffusion du français (CREDIF), Бюро виконувало функції його технічної підтримки [8, 79]. Цей альянс зосередив увагу на вивченні способів навчання і поширення французької мови за кордоном. У 1960 році за участі Науково-освітнього центру і Бюро, генеральна асамблея яких в цьому ж таки році отримала офіційний статус державного органу при Головному управлінні зарубіжного співробітництва, організувала перше довгострокове стажування, а також короткострокові літні стажування у місті Безансон для іноземних викладачів французької мови [9]. В цей час організовувалися "національні стажування": група з двадцяти-тридцяти осіб однієї національності запрошувалася на стажування до Безансону з метою ознайомлення та подальшого поширення у своїй країні нових методів і підходів до навчання французької мови. Велика увага приділялася навчанню фонетики за допомогою аудіовізуальних методів, які власне вперше були використанні під час літніх стажувань в Безансоні.

З 1960 по 1964 рр. Бюро з питань науки і зав'язків для навчання французької мови у світі долучилося до створення і видання такого відомого нині журналу, як "Le Français dans le

ВНЕСОК БЮРО З НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ Й КУЛЬТУРИ ЗА КОРДОНОМ У РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОГО МОВНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ФРАНЦІЇ

Monde” (Французька мова в світі – *переклад авт.*), проведення лінгвістичного колоквиуму разом з Міжнародним центром педагогічних досліджень у місті Севр (Centre international d'études pédagogiques (CIEP), створення Міжнародної організації прикладної лінгвістики в Стокгольмі (Association Internationale de Linguistique Appliquée).

У 1965 році за ініціативи нового директора Дені Жирара (Denis Girard) Бюро з питань науки і зав'язків для навчання французької мови у світі (Bureau d'études et de liaison pour l'enseignement du français dans le monde (BEL) було реорганізовано у Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном (Bureau pour l'enseignement de la langue et de la civilisation françaises à l'étranger (BELC), щоб стати спеціальною секцією при Міжнародному центрі педагогічних досліджень (CIEP). Офіційного статусу спеціальної секції Міжнародного центру педагогічних досліджень Бюро отримало 16 січня 1967 року після засідання його Генеральної асамблеї та підписання відповідного декрету. В цей час стажування іноземців продовжували відігравати ключову роль в діяльності Бюро. Поряд з іноземними стажистами проходили практику й французькі педагоги (у 1964 – 65 рр. – 2 французів та 3 іноземці, а в 1965 – 66 рр. – 3 французів та 5 іноземців) [10, 2]. В наступні роки щорічні стажування, які організовувало Бюро, поділялися на два типи: піврічні, у яких брали участь біля п'ятнадцяти вчителів-стажерів та річні, що організовувалися для шести стажерів. Отримавши фіксовані адміністративні й практичні функції, Бюро зосередилося й на наукових пошуках ефективних методів навчання французької мови як іноземної, виданні методичних матеріалів, покращенні підготовки педагогічних кадрів.

Зауважимо, що 70-ті рр. XX ст. ознаменувалися зміною методологічної парадигми у змісті літніх стажувань: домінування так званої “групової динаміки”, суть якої підвищення кваліфікації кожного стажера через роботу в групі [11, 89]. Тобто для досягнення високої продуктивності роботи групи потрібно шукати компроміси з кожним членом команди. Для цього обирається формальний лідер, який виконує консолідуючу роль та намагається уникнути конфліктних ситуацій між різними членами групи. Щоразу зі зміною завдань, змінюється й лідер групи. Така групова динаміка під час стажувань сприяла формуванню лідерських якостей, виробляла уміння щодо запобігання конфліктних ситуацій, здатність злагоджено працювати на благо єдиної мети з урахування особистісних професійних якостей.

Паралельно з груповою динамікою, учасникам тогочасних літніх стажувань організатори пропонували інші види діяльності у вигляді лекцій та методичний семінарів [11, 90]. Передусім вони стосувалися розробки нових освітніх технологій, використання відео та телебачення під час навчання фонетики й граматики французької мови, розробки уроків та складання оригінальних завдань і вправ до різних тем, застосування найбільш ефективних дидактичних принципів й прийомів для навчання окремих видів мовленнєвої діяльності тощо.

Наступні роки у діяльності Бюро охарактеризувалися зміною підходів до навчання французької мови як іноземної. Під час стажувань впроваджувався комунікативний підхід до вивчення іноземних мов із застосуванням аудіовізуальних засобів. Водночас розроблялися різноманітні комунікативні завдання: рольові ігри, театральні сценки, імпровізації та ін. За їх допомогою створювалися “ситуації, наближені до реального життя, що позитивно впливали на розвиток спонтанного мовлення” [3, 389].

Як зазначає відомий французький педагог Крістіан Пюрен (Christian Puren), саме у сімдесяти роки XX ст. завдяки діяльності Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном утвердилася думка про необхідність університетського навчання педагогів французької мови як іноземної [12, 22]. Вже у 1983 році “французька мова як іноземна” стала університетською спеціальністю, вагому роль у професіоналізації якої відіграла активна практична й методологічна робота представників “французька мова як іноземна”. З утвердженням спеціальності “французька мова як іноземна” в університетах Франції, діяльність Бюро концентрується довкола організації літніх стажувань для викладачів і науковців, які цікавляться методичними й лінгвістичними проблемами, передусім у викладанні французької мови.

На сучасному етапі Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном є інтегрованою частиною Міжнародного центру педагогічних досліджень, яке продовжує активну теоретико-практичну діяльність. В обов'язки Бюро входить: організація зимових і літніх стажувань для викладачів французької мови з метою ознайомлення з передовими методичними техніками і підходами до вивчення іноземних мов; розробка й видання нової методичної літератури; теоретичне обґрунтування ефективних методів навчання французької мови для різних цільових груп; компаративні дослідження у вивченні рідної

ВНЕСОК БЮРО З НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ Й КУЛЬТУРИ ЗА КОРДОНОМ У РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОГО МОВНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ФРАНЦІЇ

мови й французької як іноземної. Важливою складовою діяльності Бюро є й орієнтація на неперевну освіту як світову тенденцію, що сприяє розвитку міжнародного співробітництва [11, 96].

Організатори стажувань в Бюро враховують побажання й потреби минулих і майбутніх викладачів-стажерів з метою більш ефективної роботи. Вони формують кілька інтенсивних модулів, що сконцентровані на конкретній проблемі, наприклад: дистанційна освіта – вивчення французької мови; використання Інтернет-ресурсів під час навчання французької мови; використання автентичних матеріалів, французька мова як іноземна для дітей, особливості навчання французької мови як іноземної в університеті тощо. Викладачі, які хочуть прийняти участь у стажуванні вибирають один або два модулі, що відповідають їхнім потребам. Слід зазначити, що зазвичай літні й зимові стажування є платними. Утім щороку організатори стажувань надають можливість іноземним учасникам отримати стипендії, що покривають усі витрати.

Висновки. Отож, Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном має тривалу традицію у розвитку методики викладання французької мови як іноземної. Його представники були одними з перших організаторів довготривалих (однорічних і піврічних) стажувань для іноземних вчителів і викладачів французької мови, що заклали фундамент для створення окремої освітньої спеціальності – “французька мова як іноземна”. На сучасному етапі Бюро організовує короткотермінові стажування для викладачів з усіх куточків світу. Представники Бюро різних часів активно долучалися до розробки і впровадження різних методичних підходів та методів, зокрема аудіовізуального, діяльнісного, комунікативного.

Перспективними напрямками дослідження є вивчення діяльності Міжнародного центру педагогічних досліджень, Французького альянсу, Міжнародної федерації викладачів французької мови з метою з'ясування їх ролі у розвиток європейської мовної освіти.

1. Ломакина И.С. Изучение иностранных языков в ЕС в контексте политики мультилингвизма / И.С. Ломакина // *Иностранные языки в школе*. – 2008. – № 3. – С. 101 – 108.

2. Лучкевич В.В. Роль університетської агенції Франкофонії в інтернаціоналізації вищої освіти [Електронний ресурс] / В.В. Лучкевич // *Наукові записки Бердянського*

державного педагогічного університету. Сер: *Педагогічні науки*. – 2016. – Вип. 1. – С. 148 – 153. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2016_1_26

3. Лучкевич В.В. Комунікативна спрямованість навчання іноземної мови у системі професійної підготовки вчителів-філологів / В.В. Лучкевич // *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*. – Вип. 34 – Київ – Вінниця, 2013. – С. 386 – 390.

4. Любащенко О.В. Мовна освіта: європейські тенденції і перспективи розвитку української лінгводидактики / О.В. Любащенко // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. педагогіка*. – Тернопіль, 2012. – № 1. – С. 11 – 15.

5. Першук О.О. Соціально-культурні особливості мовної ситуації в Європі / О.О. Першук // *Шлях освіти*. – 2010. – № 2. – С. 19 – 25.

6. Тадеєва М. Система сучасної ініомовної освіти в школах Австрії / М. Тадеєва // *Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наук. пр. / Ред. В.І. Сипченка*. – Спец. вип. 5. – Ч. I. – Слов'янськ: СДПУ, 2010. – С. 238 – 248.

7. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Multilingualism: an asset for Europe and a shared commitment*. Brussels, 18 September, 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/com/2008_0566_en.pdf

8. *Du BEL au BELC, petite histoire d'une institution (1959 – 1998)* [Електронний ресурс] // *Le BELC a 40 ans*. – CIEP, 2007. – P. 77 – 84. – Режим доступу: http://www.ciep.fr/sites/default/files/migration/publi_langfr/docs/BELC_40ans.pdf

9. *Historique: du stage BELC à l'Université BELC, les métiers du français dans le monde* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ciep.fr>

10. *Il était une fois le BELC... // Le Français dans le Monde. Anniversaire* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ciep.fr/sources/memoire-du-belc/docs/30-ans-de-stages-belc/files/30-ans-de-stages-belc.pdf>

11. *Le stage BELC de 1960 à nos jours* [Електронний ресурс] // *Le BELC a 40 ans*. – CIEP, 2007. – P. 85 – 97. – Режим доступу: http://www.ciep.fr/sites/default/files/migration/publi_langfr/docs/BELC_40ans.pdf

12. Puren Ch. *Quelques remarques sur l'évolution des conceptions formatives en français langue étrangère de 1925 à 1975* / Ch. Puren – *Études de linguistique appliquée: revue de didactologie des langues-cultures*. – 1994. – № 95 (juillet-septembre). – P. 13 – 23.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2016